

"Hazinenin Türkiye'den kaçırıldığı kesin"

• Özgen ACAR — ANKARA

ESKİ Eserler ve Müzeler Genel Müdür Yardımcılığı görevinden bir süre önce emekliye ayrılan Arkeolog **Burhan Tezcan**, "New York Metropolitan Sanat Müzesi'nde bir bölümü sergilenen 219 parçalık hazine, Türkiye'nin Uşak yöresinden kaçırıldı. Bunu bilimsel olarak da kanıtlatabilirim" dedi. Tezcan, "Tanık ve kanıtları ile Milliyet'in ortaya koyduğu bu gerçeği arkeoloji bilimi de doğruluyor. Kaldı ki, Lidya uygarlığı ancak Türkiye'de vardır. Bu uygarlık, ne Çin'de, ne Yunanistan'da ve ne de ancak iki yüzyıllık bir tarihe sahip New York sokaklarında eserler verdi. Müzenin bu eserlere, 'Doğu Yunan' demesi, minareyi çalanın uydurduğu kılıftır. Bundan sonra Türk Hükümeti'nin yapacağı iş, Metropolitan Müzesi aleyhinde Amerikan mahkemelelerinde dava açarak, bu malların geri istenmesi olmalıdır" diye konuştu. Arkeolog Tezcan, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Kazılar Şubesi Müdürü olarak görev yaparken, 1966 yılındaki bir ihbar üzerine Uşak'a giderek, Göre nahi-

● Arkeolog Doç. Dr. Burhan Tezcan, Karun hazinesini oluşturan eserlerin benzerinin, dünyanın hiçbir yerinde bulunmadığını belirtti.

yesinin İkiztepe'sinde "kurtarıcı kazı" yapmıştı.

Tepeyi kaçak kazan köylülerin elinden jandarmanın ancak yakalayabildiği 56 parça gümüş ve toprak eşyadan başka olay yerinde 18 Temmuz-29 Ağustos 1966 tarihleri arasında bilimsel kazıda bazı buluntuları ortaya çıkaran Tezcan, şunları söyledi:

"Ünlü Pers Kral Yolu üzerinde bulunan İkiztepe'den çıkan eserler, Lidya uygarlığı ile Pers İmparatorluğu'nun çağdaş kültür özelliğini taşıyordu. Başka hiçbir yerde benzerleri yoktur..."

Daha sonraki yıllarda genel müdür yardımcılığına atanan Tezcan, hazinenin kokusunu 1970 yılında New York Metropolitan Müzesi'nden alınca, bunların fotoğraflarını müzeden resmen istedi ve ancak yanıt alamadı.

Müzenin Yunan ve Roma Bölümü Başkanı Dietrich von Bothmer ile daha önce bildirdiğimiz bir olup-bittiyi yaratarak, New York'ta görüşen Tezcan, şunları söyledi:

"Kendisi ile mesleki bir işbirliği anlaşması yaptık. Ben, bendeki eserlerin, o müzedeki hazinenin fotoğraflarını birbirimize göndermeye karar verdik. Her ikimizin de amacı farklıydı. O elindeki hazinenin yerini ve tarihini bilerek, nesebi gayrisabih eserleri bulundurma sıkıntısından kurtulacaktı. Ben de o ana kadar söylentiden öteye gitmeyen hazineye ait ilk resmi belgeleri sağlamış olacaktım. Ben, bol fotoğraf gönderdim. O ancak beş tane göndermekle yetindi."

Tezcan, bu görüşmeden çıkan sonuçları şu noktalarda özetledi:

1. "1966-68 arasında Türkiye'den kaçırılan hazinenin kesin izi

bulundu ve o ana kadar söylentilerin önündeki duman perdesi önemli ölçüde dağılmış oldu.

2. O ana kadar varlığı inkâr edilen hazinedeki eserlerden beşini gösteren fotoğraf elde edilebildi.

3. Eserleri Türkiye'de Ali Bayırılar'ın Amerikalı Yahudi John Klejman'a ve onun da müzeye sattığını Bothmer'den sözlü olarak öğrendik."

Milliyet kanıtlıyor

Tezcan'ın bir bilim adamı olarak anlattıkları ve gösterdiği fotoğraflarla, 219 parçalık Karun'un hazinesi ya da Lidya hazinesinin Türkiye'den kaçırıldığını böylece Milliyet, kesinlikle Türk Hükümeti yetkililerine kanıtlamış oluyor.

Bundan sonra izlenecek yol hakkında görüşünü sürdüğümüz Tezcan, şöyle konuştu:

"Bothmer ile konuşmamı Amerika'daki Türk diplomatlarına ve daha sonra görevimin gereği olarak, tüm verileri Dışişleri Bakanlığı'na aktararak, bu eserlerin kendilerinden geri istenmesini resmen bildirmiştim. Ancak, gerekli girişimler tam olarak yapılamadı ve sonuç alınmadı.

"Amerikan Hükümeti, yasa dışı yollardan bir ülkeden kaçırılan tarihi eserlerin geri verilmesini öngören UNESCO Anlaşması'nı o zaman imzalamadığını ve New York Metropolitan Sanat Müzesi'nin de resmi niteliği olmayan bir özel kuruluş olduğunu söyleyerek, olaya devlet olarak müdahale edemeyeceklerini Türk Dışişleri'ne bildirmişti.

"Şimdi, ABD ve Türkiye, UNESCO Anlaşması'na taraf olduğuna ve ayrıca eserlerin Türkiye'den yasa dışı yollardan kaçırıldığı da kanıtlandığına göre, yapılacak tek iş, müze aleyhinde New York mahkemelerinde dava açarak, bunları geri istemek olmalıdır."

Yarın: Kültür Bakanı kararını açıklıyor...